

Həmişə özünüz oldunuz

Professor Cahangir Məmmədiyə açıq məktub

Hörmətli Cahangir müəllim!

Bəlkə də bu məktubdan çox, bir etirafdır. Bilirəm ki, düşüncələrim sizdən dərslər almış bütün tələbələrin üreyincə olacaq. İllərin sınaqları, təzadları, müxtəlif məqamlar, dəyişən və dəyişməyən münasibətlər - yaşadığımız bu ağıl-qaralı həyatın özü bütün gizlinləri ilə bir güzgüdür. Onun həqiqətindən uzun müddət yayınmaq mümkün olsa da, əbədi deyil. Əslində, Cahangir müəllim, sizin mənə avtoqrafla göndərdiyiniz kitabınız barəsində ürək sözlərimi qələmə almaq istəyirdim. Sizə olan rəğbət, hörmət həmişə şifahi şəkildə bildirilib. Böyük məhəbbət və qürurla söyləmişəm ki, baxın, hansı tələbə müəlliminə "dədə", müəllimi də ona "nənə" deyir? Sizin sadəliyiniz, mehribanlığınız, səmimiyyətiniz həmişə tələbələrinizlə aranızda bu cür mənəvi körpünü qura bilib. Bu qış ömrünüzün 75-ci pilləsinə qədəm qoyursunuz. Elə bu səbəbdən də kitaba keçməzdən əvvəl sizin şəxsiyyətinizlə bağlı illərlə üreyimdə mürgüləyən bəzi fikirləri qələmə almaq istədim.

Ötən əsrin 70-ci illərində Bakı Dövlət Universitetinin jurnalistika fakültəsində sözün həqiqi mənasında ideal müəllimlər dərs deyirdilər. Düzlük, saflıq, müqəddəslik havasının içində idik. Sovet dövrü idi. Quruluşun öz qayda-qanunu var idi. Amma müəllimlərimiz bizi savadlı, dünyagörüşlü, əsl vətəndaş və milli ruhda yetişdirmək üçün əllərindən gələni əsirgəmədilər. Bilirəm ki, onların adlarını çəkməsəm, mənəndən inciyərsiniz: Əzizə Cəfərzadə, Mir Cəlal, Qulu Xəlilov, Nəsir İmanquliyev, Famil Mehdi, Tofiq Rüstəmov, Şamil Qurbanov, Şirməmməd Hüseynov... Jurnalistika fakültəsi bizim üçün bir Kəbə eviydi. Biz müəllimlərimizi sevirdik, inanırıq, müəllimlərimiz də bizə öz doğmaları kimi yanaşırdılar. Qiymət kəsmək, tələbəni incitmək, ondan nəse ummaq - bu cür mənfi hallar fakültəmizin kollektivindən çox uzaq idi. Hətta təqaüd ala bilməyən tələbə barəsində də onun özünün xəbəri olmadan xeyirxahlıqlar edilirdi. Onda siz çox gənc idiniz. Bəlkə tələbələr arasında yaşdılarınız da var idi. Amma həmişə sadəliyiniz, həssaslığınız ilə seçilirdiniz. Siz bütün tələbələrin doğması idiniz. Dərdimizdən-sərimizdən xəbər tutardınız.

İllər keçdi. Fakültəmizin təkə binası deyil, o müəllimlərin əksəriyyəti öz dünyasını, müəyyən abı-hava da sanki "iqlim"ini dəyişdi. İcimdəki narahatlıq mənə əzab verirdi. Mən əvvəlki fakültəmizi görmək istəyirdim. Doğrudur, indi də orada xətrini çox istədiyim, elmi və pedaqoji fəaliyyətini təqdir etdiyim alicənab insanlar, eləcə də fədakar müəllimlər, yaxın dostlarımız çalışırlar. İnciməsinlər mənəndən, məhəbbətə o havanı ala bilmirdim. Cahangir müəllim, nolar mənə fikirlərimi təqdir edin. Səmimiyyətimə də inanın, çünki ömrüm boyu çalışmışam ki, həqiqəti deyim, ya da bu mümkün deyilsə, susmuşam. İndi susmaq istəmədim. Siz necə güvəndiyimi bilirsiniz. Fakültəmizin əvvəlki çağlarını görmək istəyirəm. Bu na-xışları vurmaq çətin deyil ki, sizə? "Alim olmaq asandır, insan olmaq çətin" belə deyib müdriklər. Qoy ikisi də çətinləşsin. Amma onları birləşdirən meyarlar, ənənələr və nə-həyat, qüdrətli idarəetmə var olsun. Umduğum budur! Ətrafımızdakı dəyərli insanlar sizə kömək edərlər!

Siz 1968-ci ildən - məhz fakültəmizi bitirən gündən bu ünvanda çalışırsınız. Kimin kim olduğu bellidir. Sizin köhnə tələbələriniz arasında necə böyük hörmət və məhəbbətiniz var, mən bunu yaxşı bilirəm. İndiki nəslin xətrinə dəyməsin. Mən hələ də o dövrün ovqatındayam. Əlbəttə, siz bütün zamanlarda öz mərdliyinizi saxlaya bildiniz. Qəlbiniz yaxşı və nəcib hissələrlə doludur. Həmişə özünüz oldunuz! Dəyişmədiniz. Şöhrət sizə yaxınlaşdı, siz onun ardın-

ca getmədiniz. Siz bütün tələbələrin məhəbbətini qazandı. Tale elə gətirdi ki, çalışdığım telekanalda sizinlə bir neçə dəfə həmmüsaib oldum. Bu yaşmda yenə də sizdən öyrənməkdən zövq aldım. Mənin ömürlük müəllimim! Mərd insan həmişə dayaq olur, mayaklıq edir. Xəyanətdən, mənfi aura yaratmaqdan uzaqda dayanır. Elə bu məziyyətlərinizə görədir ki, dara düşəndə də yenə sizi axtarıyıq. "Cahangir müəllimə deyirik" fikri artıq həmkarlarımız arasında bir çıxış yoluna çevrilib. Adınız çəkilən kimi çöhrələrdə işıq yanır. Çünki siz etibarlı və xeyirxah insansınız.

Sizə belə məktub yazdığım üçün, mənə qınamayın. Ad gününüz ərəfəsində mənəndən təbrikim belə alındı. İstədim ki, biləsiniz, biz sizi çox sevirik və qürur duyuruq. İndi isə tələbənizin sizin kitabınız barəsindəki fikirlərlə tanış olun. Qiymətiniz maraqlıdır. Məni əlaçılıqdan salmayacaqsınız ki? Yəqin ki, təqaüdü "Kaspi" verməli olacaq.

Biləsiniz ki, "Dünya sözə qalacaq" adlı kitabınıza yazdığınız avtoqraf əslində jurnalistlik fəaliyyətimə verdiyiniz qiymət kimi mənə çox kövrəldi: "Azərbaycan ədəbi-icti-

rir. Bu kitabda Cahangir Məmmədinin hadisə hesab etdiyi əsərlərə rəyləri toplanıb." Bu məqamda sizin bizə verdiyiniz bir tövsiyəni də xatırladım: "Bədi ədəbiyyata yaxın olmayan adamın öz üslubu olmur". Həyat-qələmlə uzun illər bağrıbaşaş olmağım da sübut etdi ki, siz haqlısınız. Bilirsinizmi, Cahangir müəllim, siz sözün səsinə eşidən, yerini bilən, qüdrətini duyan və üstəlik də onun xiridarları olan alim pedaqoqsunuz. Bu səbəbdən də yazılarınızın şah damarı elə sizin səmimiyyətinizdir. "Sənətkarın estetik ideallar sistemi" adlı yazınız sizin də müəlliminiz olmuş yazıçı Mir Cəlalın iki cildliyi ("Mir Cəlal həyatı, mühtisi, ədəbi, elmi və pedaqoji fəaliyyəti"-2014. "Nurlar" nəşriyyatı.) barəsindədir. Mir Cəlal XX əsr Azərbaycan ədəbiyyatının bünövrəsini qoyanlardan biridir. Mir Cəlal həm də çoxumuzun ən unudulmaz, sevimli müəllimi olmuşdur. Yaradıcılığı və pedaqoji fəaliyyəti ilə oxucularını, tələbələrini-millətini həmişə kamilləşdirmək istəyi ilə yaşayan və bu missiyanı ləyaqətlə yerinə yetirməyi bacaran Mir Cəlalın ömrü yolundakı məziyyətlərini bir daha göz önündə canlandırırınsınız. "Bu böyük yazıçıdan, müəllimdən və alimdən

mai mühtininin yüksək qiymətləndirdiyi, insanlığı, peşəkarlığı ilə hər kəsin məhəbbətini qazanmış, müqəddəs fakültəmizi bitirməsindən qurur duyduğum Flora xanımın böyük arzu və diləklərlə-müəllifdən-müəllimindən!" Sözün insan qəlbində yaratdığı ən dərin sevinc və fərəh hissələrindən biri də məhz öz böyüyüdümdən, müdrik sandığı insandan belə dəyəri duymaqdır. Üreyinizə və qələminizə sağlıq! Söz insanın içinin ətri və xarakterinin göstəricisidir. Bəzən insanlar xoş söz deməyə də belə xəsislik edirlər. Siz bütün mənələrdə səxavətli və alicənabsınız. Sizdən öyrəniləsi nümunələr çoxdur. Məktəb belə yaranır.

1977-ci ildən - universiteti bitirəndən mətbuatdayam. Düz 40 ildir ki, əlimdə qələm adidən aliyyə - çoxundan yazmışam. Amma həmişə sizin - əziz müəllimlərim haqqında söz deyəndə istər-istəməz həyəcan keçirmişəm. Bu gün də belədir. Həmişə bu ruhdakı yazılarımı müəllimlərim qarşısında bir hesabat və imtahan sanmışam. Böyük həvəslə kitabınızı oxudum. 27 ədəbi tənqidi məqaləniz - elmi publisistik əsəriniz milli düşüncəmizin müasir əks-sədası təsirini başışladı. Kitaba ön söz yazmış filologiya elmləri doktoru, professor Nəsir Əhmədlinin fikirləri üreyimdən xəbər verdi: "Cahangir Məmmədinin ən adi yazılarında da bədii sözün işartısı var. Onun üçün ən yaxşı bədii əsər ədəbi aləmdə bir hadisədir və o, həmin hadisəyə mütləq reaksiya ve-

öyrənmişik, öyrənirik və öyrənəcəyik" deyirsiniz. Cahangir müəllim, bax haqq budur, söz budur! Yeni nəsle tapşırıq da elə budur!

Xalq yazıçıları Anar və Elçinin yaradıcılıqları və onların barəsində yazılanlarla bağlı qələmə aldığınız ədəbi-tənqidi məqalələrdə də siz bədii sözün qüdrətini ustalıqla təqdim edərək zamanın ucalığında dayanan ədəblərimizə bəslədiyiniz ehtiramınızı, sevginizi gənclərə aşılıya bilirsiniz. Ümumiyyətlə, məhz sizi oxuyarı düşündürürsünüz. Ədəbi-tənqidi məqalənizin bədii əsər kimi maraqla bir nəfəse oxunması müəllifin məhərdətidir. Bu sizin qələminizin gücüdür.

Kitabda mənəm çox sevdiyim, şəxsiyyətinə böyük rəğbət olan Sona Vəliyevanın yaradıcılığı ilə bağlı dörd məqalə oxudum. Ayrı-ayrı vaxtlarda mətbuatda da diqqətimi çəkən bu yazılarda Sona xanımın yaradıcı portreti mükəmməl alınıb. Sözlə bu missiyaya ustalıqla yerinə yetirmək həm xanımın istedadını, həm də müəllifin söze verdiyi dəyərin önəmliyi şertləndirir. Sona Vəliyevanı "Yollara yağın yağışın poetik ovqatı"nda zərif duyğulu bir şair, "İşığa gədən yolun roman taleyi"ndə milli ruhlı yazıçı, "Şəxsiyyətin və yaradıcılığın uyurluq məqamı"nda fədakar tədqiqatçı, "Klassikaya yeni qayıdış" da isə vətən sevdalı yaradıcı şəxsiyyət kimi görürük. Ayrı-ayrı adlarda və vaxtlarda yazılsa da bu ədəbi-tənqidi məqalələrin bir sarı simi var: Vətənə, xalqa bağlılıq, günün aktual problemlərini görməyi ba-

■ Flora XƏLİLZADƏ, əməkdar jurnalist

carmaq, ədəbi istedad və sonu görünməyən zəhmət.

Vaqif Səmədoğlu, Şirməmməd Hüseynov, Yavuz Axundlu, İsa Həbibbəyli, Rəşad Məcid, Afaq Məsud, Aqil Abbas, Bəhruz Axundov, Əli Əmirli, Natəvan Dəmirçioğlu, Zərdüş Şəfəzadə və digərlərinin yaradıcılığı barəsində yazdığınız məqalələrdə də estetik ideyalarınıza sadiq qalmısınız. Siz böyük rəğbətlə qəhrəmanlarınızın vətəndaşlığından, ziyalı mövqeyindən, şərəfli ömür yollarından danışır, onların hər birini örnek kimi təqdim edirsiniz. Sevdirməyi bacarırsınız, elə bu da sizin mənaviyyətinizin güzgüsüdür. Dəyişməz xarakterə, dəyanətə və iradəyə sahibsiniz. Sanmayın ki, illər sizi qocaldı. Zəhmətiniz, səmimiyyətiniz, elminiz, ətrafa olan münasibətiniz sizi ucaldı. Üzünü görmədiyiniz qələm sahibinin qəzetdə şeirlərini oxuyub təsirlənirsiniz, onun barəsində mətbuatda çıxış edirsiniz, xoş sözlər söyləyirsiniz, uğur olsun deyirsiniz. Gənc qələm sahiblərinin boynuna elə haqq qoyursunuz ki, onların yaxşı yazmaqdan başqa əlacları olmur. Nə gözəl üsuldur. Tərif bəzən tənqidin missiyasını elə məhərdətlə yerinə yetirir ki... Buna işıq ucu tapmaq deyirlər. Bu seçimi, bu böyüklüyü də hər kəs bacarmaz. Zəmanətləriniz də həmişə özünü doğruldur. Tələbəniz Ulusay Akif barəsində yazdığınız "Qadın şeirə sığmaz, qadın şeirin özüdür" ədəbi münasibətinizi yuxalımla ürəkə qarışladım. Bir ovuc bulaq suyunu xatırladan şeirlərə həssaslıqla yanaşmanız, qiymətləndirməniz sizin öz xiridarlığınızdan və gənc istedadlara olan qayğıınızdan xəbər verir. Bir də siz bu gənc şairi elə məsuliyyətə çəkirsiniz ki, pis yazmağa, tələskənliyə haqqı yoxdur. İşartı görmək özü də bir istedad və böyüklükdür. Sizin verdiyiniz məsləhətlər, hətta tənqidin özündə də ədəbiyyatın, şerin tələblərinin çox incəliklə ifadə olunması da inama, gələcəkdə daha yaxşı olacaq ideyasına söykənir. Əlbəttə, bütün məqalələrdə istedadın var olmasının fərqi varırsınız. Siz səhvləri bağışlamağı bacarırsınız, amma günahı əfv etməzsiz. Mən yanlış düşünmürəm ki, əziz müəllimim?!

Bu kitabda mənəm üçün maraqlı kəsb edən bir məsələ də var. Bütün ömrü boyu sözlə işləyən, onun minbir rəngini əzbər bilən, illərlə tələbələrinə öyrədən Cahangir Məmmədli öz kitabının adını cavan bir şairin əlyazma şəkildə oxuduğu şerlərdən təsirlənərək onun misralarından seçir? Eyni başlıqlı yazını oxudum və sizi başa düşməyə çalışdım. Bu da gəncləri tanımağın bir yoludur. Əgər Ələmdar Cabbarlının şeirləri sizi bu qədər valeh edibse, demək, ədəbiyyatımıza, şeirimizə çox istedadlı bir şair gəlib. Stolunun üstündə qalaqlanmış şeir kitablarını son vaxtlar çox ehtiyatla vərəqləyirəm. Zəif şeirlər mənə onlara yaxın düşməkdən uzaq salıb. Məhz yazınızdan sonra oxudum və sizə minnətdaram, Cahangir Məmmədli! Üreyim parçalandı:

**Vətən həsrətiylə, yurd həsrətiylə
Gözümdən tökülən yaşım göynəyir.
O eli, obanı xatırladıqca
Yaddaşım od tutur, huşum göynəyir.**

Mən indi bildim ki, sizi düşündürən nə imiş? Bu ovqatdan sonra əllərim sözüme baxmadı, dayandım. Sizinlə müxtəlif tədbirlərdə, fakültəmizdə tez-tez görüşürük, telefonla danışırıq. Bilirsinizmi, indi nə arzulayıram? Növbəti yaşını Qarabağda - Ağdamda qeyd edək! Aparıcı da icazə versəniz, mən olum. Bilmirəm, bu sözüm yerinə düşdümü?